Naar een gedragen Erfgoedstrategie

2e werksessie

15 maart 2022

Agenda 2e werksessie

Terugblik en verrijking (10 – 11 uur)

- Korte terugblik 1e werksessie (opbrengst > Het gebied leest als een geschiedenisboek…) 10 – 10.15
- pres bevindingen onderzoek bureau Raap (10.15 – 10.45) en vragen stellen
- Eerste opzet visie op erfgoed, spelregels en waardevolle locaties (10 min)

Koffie 10.45 – 11.00

Werksessie: bespreken 3 onderwerpen (11- 12 uur)

- Visie & spelregels bij het beleefbaar maken van erfgoed
- Waardevolle locaties met potentieel voor eventuele maatregelen
- Erfgoedstrategie als basis voor gehele projectgebied

Oogst en afronden met lunch (12 -13 uur)

- Terugkoppeling oogst
- Planning tot afronding erfgoedstrategie, datum prikken afrondende werksessie

Terugblik 1e werksessie

Doel

- Als uitwerking van de ‘Ruimtelijke kwaliteit’ als derde doelstelling
  - Verschillende ideeën en initiatieven tijdens verkenning
  - Advies Q-team met vraag om overzicht/samenhangende strategie
- Collectief nadenken over behoud en/of verbeelden erfgoed op en nabij de waterkering (op basis van een breed gebiedsbeeld). Input:
  - o.a. groencompensatieplan,
  - pva archeologie en cultuurhistorie: bureauonderzoek, veldonderzoek arch. begeleiding
- Voor de zomer van 2022 gereed

Opbrengst 1e werksessie

Waarden

- De geomorfologische ontstaansgeschiedenis en geografische ligging en zorgen voor een rijk en gelaagd landschap (waterstaatkundig, militair, landschappelijk). Dit komt in verschillende tijdsvakken tot expressie.
  - Opgave: Zoeken naar ankerpunten / de meest waardevolle plekken (romeinen, 80 jarige oorlog…) waar je de verschillende tijdsvakken kan aflezen/tot expressie kan brengen. Zowel gebiedsbreed als specifiek bij de dijkversterking > nadere bureau studie (Raap) is hiervoor noodzakelijk

- Landschap Leidend; de basis is het aanwezige landschappelijke geheel (landschapsgebruik/cultuurlandschap versus landschappelijke opbouw)

Opbrengst 1e werksessie 4 november

Eerste ideeën voor uitvoering

- Focus op Genneperhuis, Circumvallatielinie, maasheggenstructuur (tijdsvak x)?
- Kijk naar koppeling aan/met (bestaande) recreatieve structuren
  - Bloemenstraat als ‘erfgoed-as’ (tijdsvakken x en x en x?)
- Bij het beleefbaar maken van specifieke elementen uit een tijdslaag is
  - 2 sporen versterking beleefbaarheid erfgoed > fysiek en online
  - Bij fysieke ingrepen is de menselijke maat uitgangspunt met daarbij voorkeur voor landschappelijke maatregelen/oplossingen

Vervolg naar 2e sessie 2022

Wat is er gebeurd tussen 4 nov en 15 maart

- Gesprekken met beide betrokken gemeenten en SBB
- Overleg met bureau RAAP: bureauonderzoek aanvulling cultuurhistorische waarde aanvullend op MER
- Overleg Teun Theunissen en Jan Wessels i.c.m. archeologisch onderzoek bureau's Geonius en Raap
- Start nader onderzoek bureau RAAP inclusief veldbezoek
- Oplevering concept werk RAAP op 8 maart

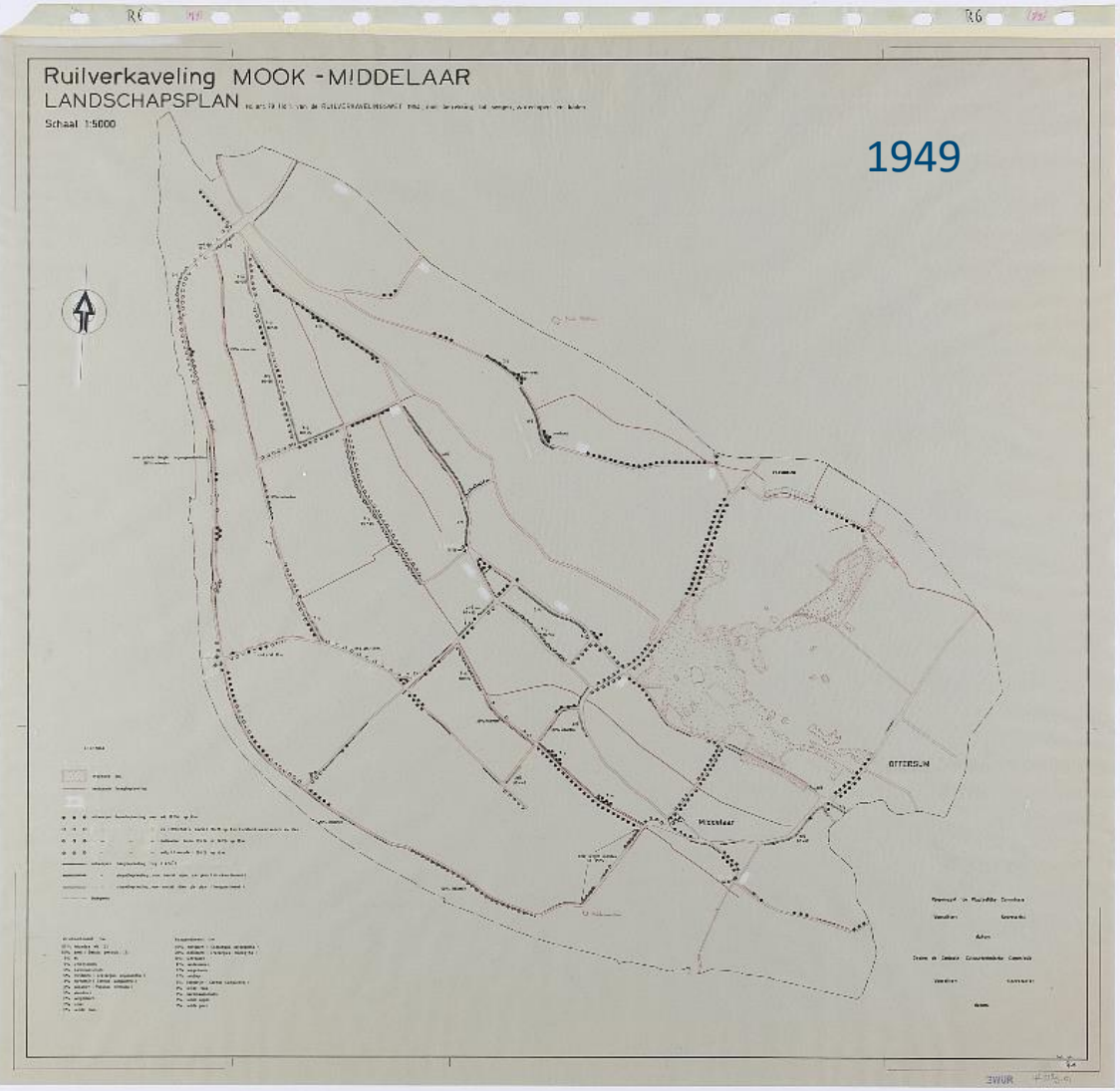

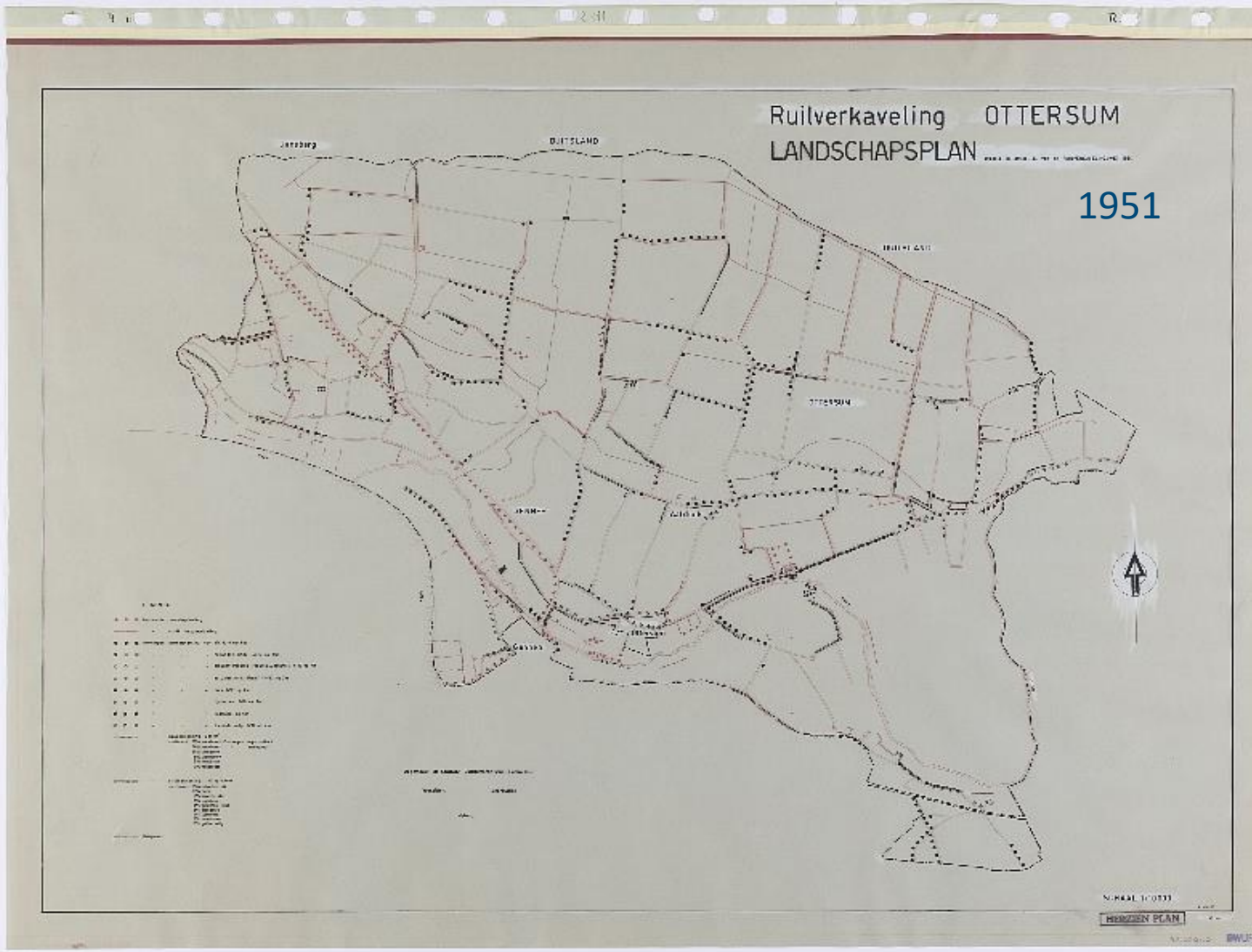

In de collectie TUIN van de WUR zijn scans aanwezig van deze vroege landschapsplannen, opgesteld door de gerenommeerde landschapsarchitect Harry de Vroome.

Pres bureau Raap

Aanzet Erfgoedstrategie

1. Visie: *Het gebied leest als een geschiedenisboek…*

2. Spelregels: *bij beleefbaar maken erfgoed*

*3. W*aardevolle locaties: *potentieel voor eventuele maatregelen*

Visie
Het gebied leest als een geschiedenisboek…

De ontstaansgeschiedenis en de ligging (stuwwal-stoomgebied Maas en Rijn) zorgen voor een grote rijk en gelaagd landschappelijk. Dit landschap herbergt een rijke vaak verborgen cultuurhistorie.

We gaan op een heldere manier deze rijkdom zichtbaar maken met behulp van een specifieke aantal tijdslagen (WO2, 80-jarige oorlog, hoog water) en thema's (waterstaatkundig, militair, landschappelijk).

Dat doen we op een subtiele manier met respect voor de kwaliteiten van het landschap, met oog voor de menselijke maat waarbij het gaat om vertellen van het verhaal en niet de letterlijke reconstructie.

Door dat we op verschillende plekken telkens een thema en een tijdslaag benadrukken leest het gebied straks als een geschiedenisboek…

Legende:
Hauteurs en mètres au-dessus de N.A.P. (nouveau repère d'Amsterdam.)
Echelles de hauteur d'eau.
Tubes destinés à l'observation de la nappe aquifère.
Puits particuliers.
Villes et villages.
Digues.
Grave
Cuijk
Rivière
Boxmeer
Afferden
Bergen
Maashees
Well

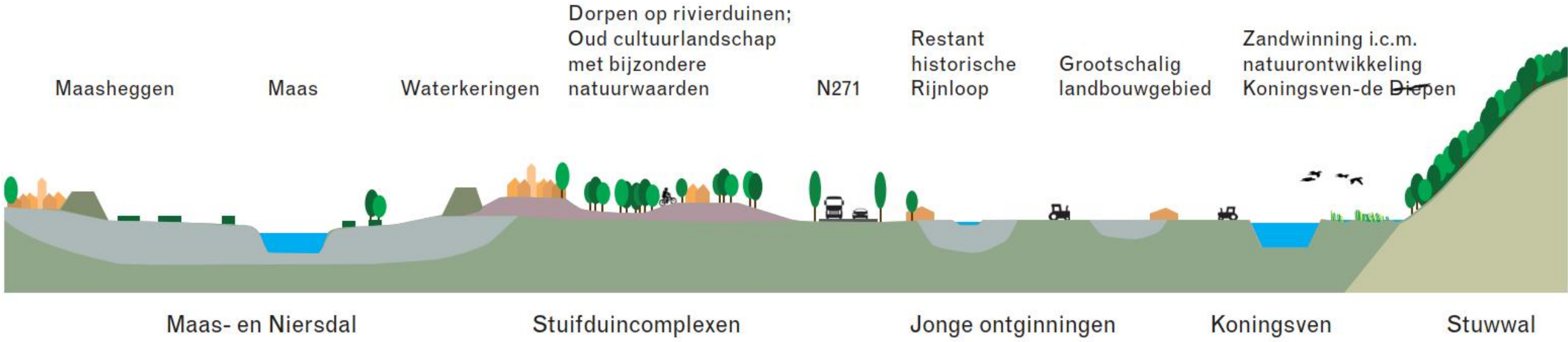
Maasheggen
Maas
Waterkeringen
Dorpen op rivierduinen;
Oud cultuurlandschap
met bijzondere
natuurwaarden
N271
Restant
historische
Rijnloop
Grootschalig
landbouwgebied
Zandwinning i.c.m.
natuurontwikkeling
Koningsven-de ~~Die~~pen
Maas- en Niersdal
Stuifduincomplexen
Jonge ontginningen
Koningsven
Stuwwal

Pleistoceen	Holoceen	Prehistorie 800 v C	Romeinse tijd 800 v c - 500 n c	Middeleeuwen 500 -1500	Vroegmoderne tijd 1500 - 1800	Moderne tijd 1800- 1950	Wederopbouw 21e eeuw
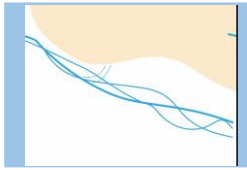 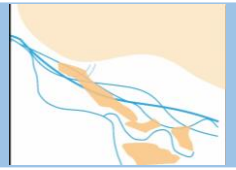						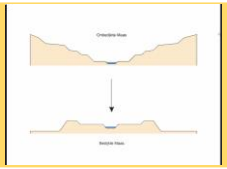	
• Voormalige vlechtende rijnloop en kruising met de Maas • afzetting grind, zand en klei • Opwaaiende rivierduinen	• Barrière afvoer water; • verlanding en vervening geulen, ontstaan Koningsven	• boeren en jagers	• Ontstaan Nederzetting en wegen • Maasheggen?	• pm	• Start occupatie op hogere delen kleinschalige ontginningen • Start bedijkingen en daarmee markering ligging op overgang van onbedijkte naar bedijkte Maas • 80 jarige oorlog • Circumvallatie linie	• Napoleonswegen • Industriële revolutie, • Kanalisatie maas, baken bomen, • sluiten Beerse overlaat • Ontginning Koningsveen • WOII Marketgarden	• Groei kernen en aanleg nieuwe infrastructuur • Verdere schaalvergroting landschap • Verdere bedijkingen, teruggang ruimte winterbed en delfstofwinning • Herinrichting Koningsveen in combi met zandwinning

Globale tijdlijn …

Archeologische perioden

Tijdperk			Datering
Recente tijd			1945
Nieuwe tijd	C		1850
	B		1650
	A		1500
Middeleeuwen	Laat B		1250
	Laat A		1050
	Vroeg	D: Ottoonse tijd	900
		C: Karolingische tijd	725
		B: Merovingische tijd	525
		A: Volksverhuizingstijd	450
Romeinse tijd	Laat		270
	Midden		70 na Chr.
	Vroeg		15 voor Chr.
Prehistorie: **IJzertijd**	Laat		250
	Midden		500
	Vroeg		800
Prehistorie: **Bronstijd**	Laat		1100
	Midden		1800
	Vroeg		2000
Prehistorie: **Neolithicum** (Nieuwe Steentijd)	Laat		2850
	Midden		4200
	Vroeg		4900/5300
Prehistorie: **Mesolithicum** (Midden Steentijd)	Laat		6450
	Midden		8640
	Vroeg		9700
Prehistorie: **Paleolithicum** (Oude Steentijd)	Laat		12.500
	Jong B		16.000
	Jong A		35.000
	Midden		250.000
	Oud		

tabel1_standaard_Archeologisch_RAAP_2014

Spelregels
bij beleefbaar maken erfgoed

Bij het beleefbaar maken van specifieke elementen uit een tijdslaag zijn er een aantal spelregels:

- **Restaureer, herstel en ruim op**

- **Kies voor helderheid**
- **Breng samenhang aan**
- **Ontwikkel werkendeweg een overkoepelende huisstijl**

- **Wees terughoudend met reconstructie**
- **Erfgoed fysiek en digitaal**

Restaureer, herstel en ruim op

- Spiegel de huidige situatie aan de erfgoedvisie. Begin met landschapsherstel/behoud/ontwikkeling. Frisse start

Kies voor helderheid

- Door op een locatie 1 tijdslaag en 1 thema te verbeelden

Breng samenhang aan.

- Maak het landschap leidend bij de uitwerking van een locatie en zoek zichtrelaties met andere plekken/elementen. Verbind de plekken met erfgoedroutes.

Ontwikkel werkendeweg een overkoepelende huisstijl.

- voor vormgeving en materialisering
- differentieer per thema en tijdslaag

Wees terughoudend met reconstructie.

- Maak een verbeelding in de huidige tijd en houdt rekening met de menselijke maat

Erfgoed fysiek en digitaal

- We volgen een twee sporen beleid: versterking en beleefbaarheid erfgoed kan fysiek en online

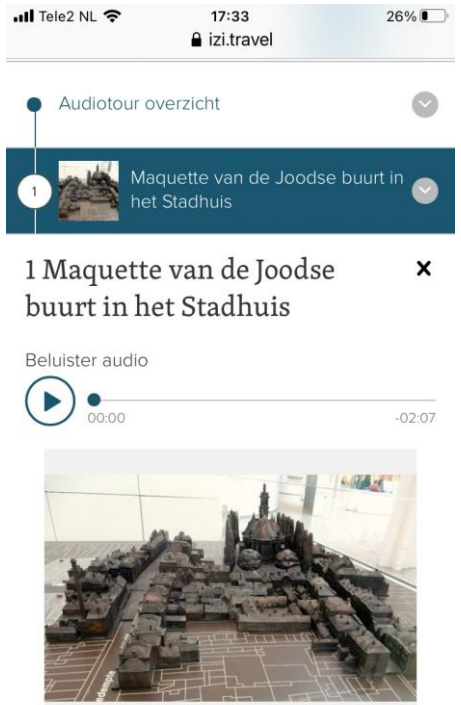

Duiding van waardevolle locaties met potentieel voor eventuele maatregelen

Tijdlaag *thema*	Romeinse tijd -1500	ME 500-1500	80 jarige oorlog 1500-1800	Moderne tijd 1800-heden
Strijd			1641 Genneperhuis huis en omgeving • Huuse wei/Middelaarhuis • Dal Teelebeek/Bossebrugweg • Ottersum Raadhuisplein • …	WO 2 rivierduin
Water	Dam + steilranden			Waterstaatkundige elementen: sluisjes, terpen, waterkeringen, dammen
Geloof			kappellen en kerken Kerkhof Ottersum	Klooster Maria Roepaan
Wonen en werken	Maasheggenlandschap Oude wegen (nader onderzoeken) Dam Ven- Zelderheide			Steenfabriek, kleiputten en smalspoor Slagboom De Steeg Hefbrug Keersluis Mook Veerstoepen
Landschappelijke karakteristiek				Ruilverkavelingen 1949/51 wegbeplanting Bakenbomen
…….				

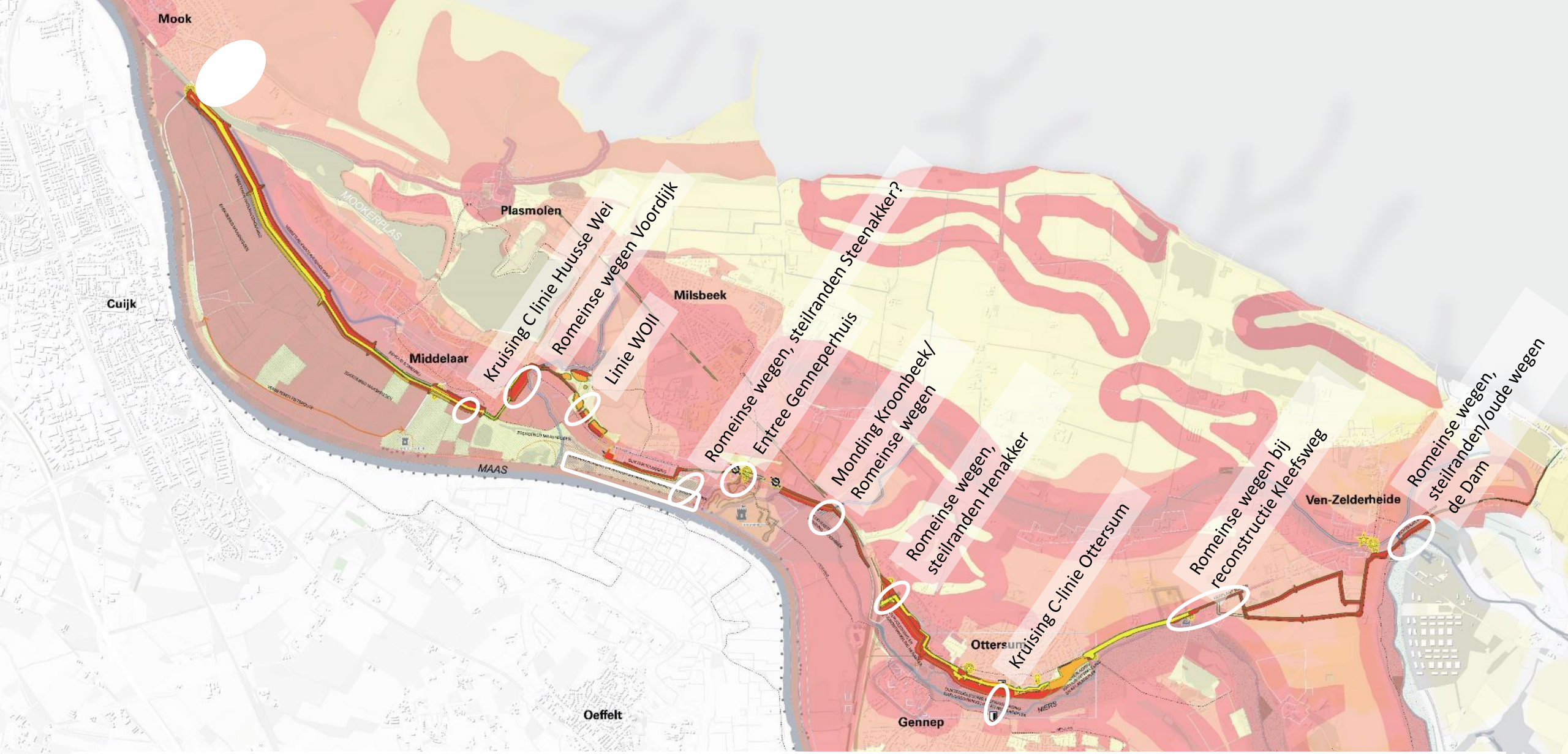

kruisingen met te verwachten erfgoed relicten op basis kennis verkenning

Erfgoedstrategie als basis voor vervolg

We zetten ‘het denken en handelen over’ op gang

Erfgoedstrategie LvG verwoord en verbeeld ook het beleid van beide gemeenten, provincie en SBB

- Brengt naast concrete projecten binnen de LvG ook mogelijke projecten in beeld voor betrokken overheden en grondeigenaren
- Zoekt naar extra financiering (bijv via subsidieaanvraag erfgoeddeal)

pauze

De werksessie (11 tot 12 uur)

Bespreken 3 onderwerpen

- Visie & spelregels bij het beleefbaar maken van erfgoed
- Waardevolle locaties met potentieel voor eventuele maatregelen
- Erfgoedstrategie als basis voor gehele projectgebied

Oogst en afronding

- Terugkoppeling oogst per groep
- Planning en vervolgstappen

Planning/vervolgstappen Erfgoedstrategie 2022

Jan
- Verdere uitwerking gedachten erfgoed

feb
- 3 feb veldbezoek projectteam en Raap
- 11 feb werksessie matthijs/marinus/geert
- 15 feb ambtelijke voorbereiding (gemeenten) 2e werksessie in maart
- eind feb, fase 1 onderzoek Raap op hoofdlijnen beschikbaar

Maart
- 15 maart 2e werksessie erfgoed
- Inplannen afspraak met bureau erfgoeddeal

April
- Eerste resultaten bespreken in Q team 18/4 en bespreken advies richting SG

Mei
- 3 werksessie: bespreken eindversie (nog te plannen)
- Afronden erfgoedstrategie (uiterlijk 2e week mei)

Juni
- Def versie naar Q team 10/6 (strategie + projecten LvG en derden)
- Behandeling ter vaststelling in stuurgroep eind juni